

Co-funded by
the European Union

Politika tavsiye belgesi

İspanya, Yunanistan, Slovenya, İtalya, Türkiye ve Romanya için
politika önerileri

Circular Organic Management

Bu içerik, Erasmus+ programı kapsamında finanse edilen COM projesi No.2022-1-ES01-KA220-SCH-000086157 kapsamında hazırlanmıştır. Bu yayının içeriği yalnızca proje koordinatörünün sorumluluğundadır ve her zaman Avrupa Komisyonu veya Ulusal Ajansın görüşlerini yansıtmayabilir.

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır. Bu lisansın bir kopyasını görüntülemek için <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> adresini ziyaret edin.

İçindekiler

İçindekiler Tablosu.....	2
<u>Giriş.....</u>	<u>3</u>
<u>COM projesi hakkında - Döngüsel Organik Yönetimi</u>	<u>4</u>
<u>Politika Öneri Belgesi</u>	
<u>Hakkında.....</u>	<u>6</u>
<u>ARAŞTIRMA</u>	
<u>SONUÇLARI.....</u>	<u>7</u>
<u>ÜLKEYE ÖZGÜ ÖNERİLER</u>	
<u>İspanya.....</u>	<u>8</u>
<u>Yunanista.....</u>	<u>9</u>
<u>İtaly.....</u>	<u>10</u>
<u>Türkiye.....</u>	<u>11</u>
<u>Romanya.....</u>	<u>12</u>
<u>Sonuç.....</u>	<u>13</u>
<u>Kaynaklar.....</u>	<u>16</u>

Giriş

Organik atık, yiyecek artıkları, sebze ve meyve atıkları ve bahçelerden ve parklardan gelen biyolojik olarak parçalanabilir malzemeler gibi biyolojik maddeleri içerdiğinden tüm belediye atıklarının önemli bir parçasıdır. Organik atıkların geri dönüştürülüp kompost veya biyogaza dönüştürülme potansiyeli olmasına rağmen, bu atıkların büyük çoğunluğu hala çöplüklerde son buluyor. Orada sera gazı emisyonları (çoğunlukla metan), toprak ve yeraltı suyu kirliliği gibi çevresel sorunlara neden oluyor ve iklim değişikliğine katkıda bulunuyor.

Organik atık yönetimindeki temel zorluklardan biri, düşük düzeyde ayrı toplama ve yetersiz geri kazanım altyapısıdır. Artan farkındalık, eğitim ve iyileştirilmiş altyapı ile organik atık, sürdürülebilir uygulamaları destekleyen ve çöplüklerde son bulan atık miktarını azaltan döngüsel bir ekonomi için değerli bir kaynak haline gelebilir.

COM Projesi Hakkında - Döngüsel Organik Yönetim

Erasmus+ programı tarafından desteklenen COM projesi - Döngüsel Organik Yönetim (COM), Avrupa okullarında ve daha geniş topluluklarda sürdürülebilir uygulamaları teşvik etmek için tasarlanmıştır. Ana hedefi, kirliliğin ve iklim değişikliğinin ana nedenlerinden biri olan organik atıkları azaltmak ve döngüsel bir ekonomiyi teşvik etmektir. Proje, eğitim programları ve araçları aracılığıyla öğretmenlerin, öğrencilerin ve daha geniş topluluğun organik atıkları daha verimli bir şekilde yönetme, geri dönüşümün önemi konusunda farkındalık yaratma ve daha sürdürülebilir bir geleceğe katkıda bulunacak davranış değişikliklerini teşvik etme konusunda yeterlilik geliştirmelerine yardımcı olur.

Proje üç ana alana odaklanmaktadır:

- Eğitim ve öğretim: Öğretmenleri ve öğrencileri organik atıkların daha iyi yönetimine yönlendirmek için öğrenme paketleri geliştirmek.
- Döngüsel ekonomiyi teşvik etmek: Okulların kompostlama, atık azaltma ve yeniden kullanım gibi döngüsel uygulamaları entegre etmelerini desteklemek.
- Yerel topluluklarla etkileşim kurmak: Öğrencileri, öğretmenleri ve yerel yetkilileri organik atık yönetimi konusunda bilginin yayılmasına katkıda bulunan sürdürülebilir projelere ve uygulamalara aktif olarak dahil etmek.

Politika Öneri Belgesi Hakkında

Politika Öneri Belgesi, COM projesi çerçevesinde yürütülen organik atık yönetimi, davranış kalıpları ve çevre eğitimi durumu üzerine yapılan bir çalışmaya dayanmaktadır. Bu belgenin amacı, katılımcı ülkelerde organik atık yönetimini iyileştirmeye yardımcı olacak somut politika önerileri oluşturmak için anketin bulgularından yararlanmaktır.

Anket, katılımcı ülkeler arasında atık yönetimi uygulamaları, kamuoyu farkındalığı düzeyleri ve organik atıkların toplanması ve arıtılması için altyapı mevcudiyeti açısından önemli farklılıklar olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, her ülkenin kendine özgü zorluklarını ve fırsatlarını ele almak için ülkeye özgü öneriler geliştirilmesi hayati önem taşımaktadır.

Belgenin amacı:

- Her ülkede organik atık yönetimiyle ilgili temel zorlukları belirlemek.
- Atıkları verimli bir şekilde yönetmeye ve döngüsel bir ekonomiyi teşvik etmeye yardımcı olmak için özel çözümler ve politikalar sağlamak.
- Araştırmanın bulgularını atık azaltımına ve atık yönetimi konusunda daha iyi eğitime katkıda bulunacak sürdürülebilir politikaların tasarımıyla ilişkilendirmek.

Belge, ulusal ve yerel makamların organik atıkların sürdürülebilir yönetimiyle ilgili olarak altyapıyı, eğitimi ve nüfusun davranış kalıplarını iyileştirmelerine yardımcı olacak stratejilerin geliştirilmesi için bir temel oluşturacaktır.

ARAŞTIRMA ÖZETİ

Döngüsel Organik Yönetim (COM) projesinin bir parçası olarak yürütölen araştırma, altı Avrupa ölkesindeki mevcut organik atık yönetimi uygulamalarını analiz etti: İspanya, Yunanistan, Slovenya, İtalya, Türkiye ve Romanya. Anketin amacı, organik atıkların toplanması ve geri kazanılması için mevcut sistemler, sakinlerin atık ayırma davranışları, altyapı zorlukları ve döngüsel ekonominin önemi konusunda farkındalık hakkında bilgi edinmektir. Anket, ölkeler arasında farklı performans seviyeleri ortaya koydu; bazı ölkeler organik atık yönetiminde önemli ilerleme kaydederken, diğersleri hala altyapı ve farkındalık eksikliği nedeniyle geride kalıyor.

Anketin temel bulguları:

- Farklı altyapı geliştirme seviyeleri: Slovenya ve İtalya'nın kuzey kesimleri gibi ölkelerde organik atıkların ayrı toplanması ve arıtılması için halihazırda etkili sistemler mevcut. Buna karşılık, Yunanistan, Türkiye ve Romanya bu atıklar için yeterli toplama ve arıtma tesisleri kurmada hala geride kalıyor.
- Ayırıştırma konusunda davranış ve farkındalık eksikliği: İyi niyetlere rağmen, birçok ölkede nüfus organik atıkları ayırmanın öneminin yeterince farkında değil. Özellikle Yunanistan ve Romanya'da anket, düşük düzeyde farkındalık ve atık yönetim sistemlerine güven eksikliğini gösteriyor.
- Çevre eğitimi ve gençlerin davranışları: Anket, genç nesillerin özellikle geri dönüşüm ve döngüsel ekonomi söz konusu olduğunda davranış değişikliğine daha açık olduğunu gösteriyor. Ancak, okullarda sürdürülebilir atık yönetimiyle ilgili eğitim programları hala yeterince gelişmemiş durumda.

Bu bulgulara dayanarak, ölkeye özgü zorlukları ele almak ve organik atık yönetimi uygulamalarını iyileştirmek için çözümler sunmak üzere ölkeye özgü öneriler geliştiriliyor.

ÜLKEYE ÖZGÜ ÖNERİLER

İspanya

Durum

İspanya, özellikle Bask Bölgesi ve Katalonya gibi bölgelerde organik atıkları ayırmada önemli adımlar attı. Ancak kırsal alanlar ve bazı daha az gelişmiş bölgeler hala altyapı eksikliği ve nüfusun daha az farkında olmasıyla karşı karşıya. Bu bölgelerde organik atıkların ayrı toplanması oranı önemli ölçüde düşük, bu da çevre kirliliğine ve daha düşük geri dönüşüm oranlarına yol açıyor..

Öneriler

- Ayrı toplama sistemlerinin iyileştirilmesi ve genişletilmesi: İspanya'nın, özellikle kırsal ve daha az gelişmiş bölgelerde, mevcut ayrı toplama sistemlerini genişletmek için ek kaynaklar sağlaması gerekiyor. Belediyelerin ekipman ve eğitime erişimini kolaylaştırmak için ulusal programların başlatılması, organik atıkların daha iyi yönetimi için hayati önem taşıyor.
- Yerel kompostlama ve biyogaz tesislerine yatırım: Yerel kompostlama ve biyogaz tesislerinin geliştirilmesi teşvik edilmeli, organik atıkların merkezi olmayan bir şekilde arıtılmasına izin verilmeli ve merkezi tesislere olan bağımlılık azaltılmalıdır.
- Kamuoyu bilinçlendirme ve eğitim kampanyaları: Hükümetin organik atıkların ayrılması ve geri kazanılması konusunda kapsamlı bilinçlendirme kampanyaları yürütmesi önemlidir. Bu kampanyalar, esas olarak farkındalık seviyelerinin daha düşük olduğu kırsal alanlara ve küçük kasabalara yönelik olmalıdır. Özellikle okul programları aracılığıyla gençlerle etkileşimi teşvik etmek önemlidir.

ÜLKEYE ÖZGÜ ÖNERİLER

Yunanistan

Durum

Yunanistan organik atık yönetimi konusunda büyük sorunlarla karşı karşıyadır. Ayrı toplama sınırlıdır ve bu atığı işlemek için altyapı yetersiz bir şekilde gelişmiştir. Çoğu atık, sera gazı emisyonları gibi çevresel sorunlara yol açan çöplüklere atılmaktadır. Sakinler atık yönetim sistemlerine olan güvenlerinin düşük olduğunu bildirmektedir, bu da ayrıştırmaya katılma isteklerini azaltmaktadır.

Öneriler

- Kapsamlı bir atık ayırma sistemi kurun: Yunanistan, organik atıklar için ayrı konteynerler kurmak ve tüm hanelerin yeterli donanımına sahip olmasını sağlamak için ulusal bir plan geliştirmelidir. Yerel yetkililer, kompostlama ve biyogaz tesisleri gibi organik atık arıtma tesisleri inşa etmek için özel sektörle birlikte çalışmalıdır.
- Kamu güvenini ve şeffaflığı artırmak: Kamuoyunun katılım isteğini artırmak için, yerel belediye şirketlerinin şeffaflığı iyileştirilmelidir. Sakinlere, atık ayırmanın atıkların çöplüklere gönderilmesini azaltmaya ve yenilenebilir enerji üretimine nasıl katkıda bulunduğu gösterilmelidir.
- Çevre eğitimi ve gençlik programları: Yunanistan'ın okul müfredatlarına sürdürülebilir atık yönetimi hakkında daha fazla çevresel içerik eklemesi gerekir. Genç nesiller değişime daha açıktır ve kompostlama ve geri dönüşüm projelerine katılma fırsatı verilmelidir.

ÜLKEYE ÖZGÜ ÖNERİLER

Slovenya

Durum

Slovenya, özellikle sıfır atık politikası izleyen Ljubljana gibi kentsel alanlarda yüksek bir ayırma ve geri dönüşüm oranına sahiptir. Ancak kırsal alanlar, organik atıkların toplanması ve işlenmesi için yeterli altyapısının kurulmasında geride kalmaktadır. Yerel sakinler genellikle kompostlama tesislerine erişememektedir ve bu da verimli geri kazanımı engellemektedir.

Recommendations Öneriler

- Kırsal alanlarda ayrı toplamaı genişletin: Organik atıkların ayrı toplanması için mevcut sistemler kırsal alanlara genişletilmelidir. Daha küçük, yerel olarak yönetilen kompost tesislerinin kurulması, nakliye maliyetlerini azaltabilir ve atık yönetiminin verimliliğini artırabilir.
- Topluluk kompostlama programlarını teşvik edin: Kırsal topluluklar, tarımsal uygulamaları ve haneler arası işbirliğini entegre eden kompostlama programlarına dahil edilmelidir. Bu, kompostun yerel olarak işlenmesini ve tarımsal amaçlar için kullanılmasını sağlayarak sentetik gübrelere olan ihtiyacı azaltacaktır.
- Çevre eğitimini iyileştirme: Slovenya'nın, özellikle genç nesillere odaklanarak, okullarda çevre eğitimine desteği artırması gerekiyor. Gençleri yerel kompostlama ve geri dönüşüm girişimlerine dahil eden projeler de teşvik edilmelidir.

ÜLKEYE ÖZGÜ ÖNERİLER

İtalya

Durum

İtalya'da, ülkenin kuzey ve güney bölgeleri arasında organik atık yönetimi açısından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Trentino-Alto Adige ve Lombardiya gibi kuzey bölgelerinde halihazırda etkili atık ayırma ve arıtma sistemleri mevcutken, güney bölgeleri altyapı ve finansal kaynak eksikliği nedeniyle geride kalmaktadır

Öneriler

- Ülke genelinde uygulanacak organik atıkların ayrılmasına yönelik standartlar. Bu yaklaşım, kuzey ve güney bölgeleri arasındaki geniş farklılıkları azaltacak ve organik atıkların toplanması ve işlenmesinde daha fazla tekdüzelik sağlayacaktır.
- Güney bölgelerinde yatırımın artırılması: Güney bölgelerindeki ayırma sistemlerini iyileştirmek için, özellikle kompostlama ve biyogaz tesislerinde olmak üzere organik atık arıtma altyapısına yatırımın artırılması gerekmektedir. Bu yatırımlar, tesislerin inşasını hızlandırmak için kamu-özel sektör ortaklıkları tarafından desteklenmelidir.
- Haneler için teşvikler: Hükümet, organik atıkların ayrılmasına aktif olarak katılan haneler için finansal teşvikler getirmelidir. Buna, atıkları verimli bir şekilde ayıran ve geri kazananlar için elektrik faturalarında indirimler veya vergi indirimleri dahil olabilir.
- Kamuoyu bilinçlendirme kampanyaları: İtalya, organik atıkların ayrılmasının önemi ve geri dönüşüm ve kompostlamanın faydaları konusunda kapsamlı bilinçlendirme kampanyaları yürütmelidir. Bu kampanyalar, bilinç düzeylerinin daha düşük olduğu güney bölgelerinde özellikle yoğun olmalıdır.

ÜLKEYE ÖZGÜ ÖNERİLER

Turkey

Durum

Türkiye, etkili bir organik atık yönetim sisteminin eksikliğiyle karşı karşıyadır. Çoğu organik atık hala çöplüklerde depolanmakta ve bu da sera gazı emisyonları ve yeraltı suyu kirliliği gibi olumsuz çevresel sonuçlara yol açmaktadır. Özellikle kırsal alanlarda, organik atıkların ayrı toplanması ve işlenmesi için altyapı eksikliği bulunmaktadır.

Öneriler

- Ulusal bir atık ayırma sistemi kurun: Türkiye'nin haneleri, endüstriyi ve kamu kurumlarını içeren kapsamlı bir organik atık ayırma sistemi kurması gerekiyor. Bu sistem, çöplüklere olan bağımlılığı azaltmak için kompostlama ve biyogaz tesisleri gibi uygun altyapıların inşasına dayanmalıdır.
- Özel sektörle iş birliği: Türkiye, organik atık arıtma altyapısına yatırım yapabilecek özel şirketlerle iş birliğini teşvik etmelidir. Bu, yerel yönetimler üzerindeki mali yükü azaltacak ve atık toplama sistemlerinin verimliliğini artıracaktır.
- Halk için eğitim kampanyaları: Devlet, organik atıkların ayrılması ve geri kazanılmasının önemi konusunda kapsamlı kamuoyu bilinçlendirme kampanyaları yürütmelidir. Bu kampanyalar, ayırmanın çevresel ve ekonomik faydalarını vurgulamalı ve okulları ve yerel toplulukları kilit paydaşlar olarak dahil etmelidir.
- Biyogaz kullanımını teşvik edin: Türkiye, organik atıkların enerjiye dönüştürülmesine olanak sağlayacak biyogaz tesislerine yatırımı artırmalıdır. Bu, çöplüklerdeki yükü azaltacak ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda sürdürülebilir enerji üretimine katkıda bulunacaktır.

ÜLKEYE ÖZGÜ ÖNERİLER

Romanya

Durum

Romanya, organik atıkların düşük geri dönüşüm ve ayırma oranlarıyla karşı karşıyadır. Çoğu organik atık hala çöplüklerde son bulmaktadır ve bu da önemli çevresel yükler nedeniyledir. Organik atık işleme altyapısı, özellikle nüfusun yeterli atık ayırma sistemlerine erişiminin olmadığı ülkenin kırsal kesimlerinde yetersizdir.

Öneriler

- Organik atıkların ayrılması için etkili bir sistem kurun: Romanya'nın, haneler için ayrı konteynerler oluşturulması ve organik atıklar için yerel toplama merkezlerinin tanıtılması da dahil olmak üzere organik atıkların ayrılması için daha yapılandırılmış bir sistem kurması gerekiyor. Ulusal ve yerel yetkililer arasında koordineli bir stratejiye ihtiyaç var.
- Geri dönüşüm altyapısına yatırımı artırın: Organik atıklar için arıtma seçeneklerini iyileştirmek ve çöplüklere giden atık miktarını azaltmak için kompostlama ve biyogaz tesislerine yatırımı artırmaya ihtiyaç var.
- Yerel kompostlama girişimleri: Romanya, özellikle çiftliklerin kompostu doğal gübre olarak kullanabildiği kırsal topluluklarda yerel kompostlama girişimlerini teşvik etmelidir. Topluluk kompostlama tesisleri ayrıca atık taşıma maliyetlerini azaltmaya yardımcı olacaktır.
- Farkındalığı artırmak için eğitim kampanyaları: Romanya'nın organik atıkların ayrılması ve geri kazanılmasının önemi konusunda kapsamlı farkındalık yaratma kampanyaları yürütmesi gerekiyor. Bu kampanyalar, nüfusun yeterli bilgi ve sistemlere erişiminin olmadığı daha az gelişmiş bölgelere yönelik olmalıdır.

Sonuç

Circular Organic Management (COM) projesine katılan ülkelerde organik atık yönetiminin durumu üzerine yapılan araştırma ve analizlere dayanarak, çeşitli düzeylerde kapsamlı ve koordineli eyleme ihtiyaç duyulduğu açıktır. Anketin bulguları, hem altyapının mevcudiyeti hem de nüfusun organik atıkları ayırma ve geri kazanmanın önemi hakkındaki farkındalık düzeyi açısından ülkeler arasında önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. Slovenya ve Kuzey İtalya gibi bazı ülkelerde kaydedilen ilerlemeye rağmen, birçok ülke hala yapısal zorluklar, finansal kaynak eksikliği ve yetersiz eğitim programları ile karşı karşıyadır.

Bu belgede yapılan öneriler, her ülkenin özel ihtiyaçlarına göre uyarlanmış olup şunlara odaklanmaktadır:

- Özellikle kırsal ve daha az gelişmiş bölgelerde organik atıkların ayrı toplanması ve geri kazanılması için altyapının iyileştirilmesi.
- Sürdürülebilir alışkanlıkları ve atık ayırmaya daha fazla katılım isteğini teşvik etmek için özellikle gençler arasında çevre eğitiminin teşvik edilmesi.
- Daha fazla şeffaflık ve vatandaşların karar alma süreçlerine daha iyi katılımı yoluyla yerel yönetimlere ve atık yönetim sistemlerine olan güvenin artırılması.

Avrupa düzeyinde, dögüsel ekonomiye doğru ilerlemeyi ve sera gazı emisyonlarını 2030 yılına kadar en az %55 oranında azaltmayı hedefleyen Avrupa Yeşil Mutabakatı gibi bir dizi girişim koordine ediliyor. Bu politika, dögüsel ekonominin çevresel ayak izini azaltmada önemli bir rol oynadığı sürdürülebilir kalkınmaya yöneliktir. Atık Direktifi ve Dögüsel Ekonomi Eylem Planı gibi önlemler, Üye Devletlerin atık yönetim sistemlerini iyileştirmelerini, çöplüklere giden atık miktarını azaltmalarını ve organik ve diğer atıkların geri dönüşüm oranını artırmalarını gerektirir

Avrupa Birliği (AB), kamuoyunu bilinçlendirmeye ve eğitmeye ve daha verimli atık yönetimi için altyapı geliştirmeye odaklanan COM gibi projelerin geliştirilmesini halihazırda desteklemektedir. AB düzeyinde, temel eylemler şunlardır:

- Erasmus+ ve Horizon Europe gibi eğitime katkıda bulunan ve çevresel uygulamaları iyileştiren programlar kapsamındaki projelere mali destek.
- Özellikle ayırma ve geri dönüşüm sistemlerini uygulamada geride kalan ülkelerde, Birlik genelinde etkili çözümlerin yayılmasını sağlamak için AB Üye Devletleri arasında en iyi uygulamaları paylaşma.
- Atıkların çöplüklere gönderilmesini azaltmak, geri dönüşüm oranlarını artırmak ve organik atık geri kazanımının kalitesini iyileştirmek için zorunlu hedefler de dahil olmak üzere yasal çerçeveleri güçlendirme.

Ulusal düzeyde, organik atıkların başarılı bir şekilde yönetilmesi döngüsel ekonominin hedeflerine ulaşmanın anahtarı olduğundan, hükümetler, yerel yönetimler ve özel sektör arasında daha fazla iş birliğine ihtiyaç vardır. Temel başarı faktörleri şunlardır:

- Kompostlama ve biyogaz tesislerinin inşası da dahil olmak üzere atık arıtma altyapısına yatırım yapmak için kamu-özel sektör ortaklıklarını güçlendirme.
- Okul projeleri, farkındalık yaratma ve gençleri sürdürülebilir uygulamalara dahil etme dahil olmak üzere yerel ve ulusal düzeyde eğitim programlarını iyileştirmek.
- Organik atıkların ayrılması ve geri dönüştürülmesine aktif olarak katılan haneler ve işletmeler için vergi indirimleri, sübvansiyonlar veya elektrik faturalarında indirimler gibi finansal teşvikler sunmak.

Organik atıkların sürdürülebilir yönetimine yönelik kapsamlı bir yaklaşım, bu değerli kaynağın değerlendirilmesini sağlayacak, doğal kaynaklar ve çevre üzerindeki baskıyı azaltacak ve döngüsel ekonomi sektöründe yeni işler ve fırsatlar yaratacaktır. AB Üye Devletleri, organik atıkların toplanması, geri kazanılması ve yeniden kullanımı için verimli sistemler kurarak Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın hedeflerine ulaşılmasına ve herkes için sürdürülebilir bir gelecek yaratılmasına katkıda bulunacaktır.

Kaynaklar

Altroconsumo.it (2022) How green are Italians? Survey on citizens' sustainable behavior: lights and shadows

<https://www.altroconsumo.it/organizzazione/media-e-press/comunicati/2022/inchiesta-comportamenti-sostenibili>

(The) Basque Government (2017). Attitudes of Basque citizens towards the Environment.

https://www.euskadi.eus/contenidos/documentacion/o_17tef3/es_def/adjuntos/17tef3.pdf

Businesscoot.com (2022) The Waste Management Market in Italy

<https://www.businesscoot.com/it/studio-di-mercato/il-mercato-della-gestione-dei-rifiuti-italia>

Bütün Ayhan, A., & Aral, N. (2005). Anaokuluna devam eden altı yaş grubundaki çocukların kavram gelişiminde bilgisayar destekli öğretimin etkisinin incelenmesi. Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu

City of Ljubljana (2023) Top Green Achievements <https://www.ljubljana.si/en/ljubljana-for-you/environmental-protection/revival-of-overlooked-areas/>

Cluj-Napoca City Hall. (2020). Compostare comunitară în Cluj-Napoca.

<https://www.primariaclujnapoca.ro/compostare-comunitara/>

Compost at School (Eskolan Konposta) Basque Country

<https://www.eskolankonposta.eus/es/>

Di Ciaula, A., Gentilini, P., Laghi, F., Tamino, G., Mocci, M., Migaleddu V. (2014) FORSU Position paper <https://www.isde.it/wp-content/uploads/2014/02/2015-02-Position-Paper-FORSU-finale.pdf>

Dragovic, G. (2022). How Slovenia Became One of the Most Sustainable Countries in Europe Earth.Org <https://earth.org/slovenia-most-sustainable-countries/>

Durmaz, H. (2020) BEU Journal of Science 9 (3), 1415-1424, 2020 9 (3), 1415-1424, 2020). Educational Scale, Greece <https://edu.klimaka.gr/>

esos.gr (2021) Nea Orologio Programma sta Dimotika apo Neo Scholiko Etos 202-22

<https://www.esos.gr/arthra/73283/neo-orologio-programma-sta-dimotika-apo-neo-sholiko-etos-2021-22-meta-tin-entaxi-ton>

esos.gr (2020) Ta Orologia Programmata ton Mathimaton
<https://www.esos.gr/arthra/68112/ta-orologia-programmata-ton-mathimaton-ton-v-kai-g-taxeon-toy-imerisiy-kai-esperinoy>

European Commission (2020) Eurobarometer Special 501: Attitudes of European citizens towards the environment <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2257>

European Commission (2020). Eurobarometrul Special 501: Românii și mediul înconjurător. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2257>

European Commission (2022). Learning for environmental sustainability. European Education Area: Quality Education and Training for all <https://education.ec.europa.eu/news/learning-for-environmental-sustainability>

European Compost Network (2022). ECN Data Report 2022. Composting and Digestate for a Circular Bioeconomy. <https://www.compostnetwork.info/wordpress/wp-content/uploads/ECN-rapport-2022.pdf>

European Environment Agency (2022) <https://www.eea.europa.eu/ims/waste-recycling-in-europe>

European Environment Agency (no date). Country fact sheet: Romania. <https://www.eea.europa.eu/themes/waste/country-fact-sheets/romania>

Eurostat (2019). Municipal waste by waste management operations. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ten00063/default/table?lang=en>

Eurostat (2021). Waste statistics, Romania. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Waste_statistics

Eurostat (2021). Municipal waste treated in the EU for the period 1995 to 2021 by treatment method https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Municipal_waste_statistics

Eurostat (2021). Municipal waste statistics, Romania. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Municipal_waste_statistics_content/uploads/2022/01/informe_residuos_municipales.pdf

Fărcășanu, R. (2019) Composting in Romania: The Current Status and Perspectives. In: Popa M., Grigore M. (eds) Sustainable Development in the European Union. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-93749-5_6

Galván López, V. (2021) Gestión de residuos municipales. Fundación CONAMA. Madrid. https://www.fundacionconama.org/wp-content/uploads/2022/01/informe_residuos_municipales.pdf

Hellenic Statistical Authority (ELSTAT) (2022). Waste Generation and Treatment 2020. Press Release. <https://www.statistics.gr/en/statistics/-/publication/SOP06/>

Hello Organic (Kaixo Organikoa) Basque Country <https://kaixorganikoa.bilbao.eus/centro-educativo/>

Italian Institute for Environmental Protection and Research (ISPRA) (2022) Urban Waste Report, 2022 Edition https://www.isprambiente.gov.it/files2022/pubblicazioni/rapporti/rapportorifiutiurbani_ed-2022_n-380_agg-23_12_2022.pdf

Italian Institute for Environmental Protection and Research (ISPRA) (2020) Urban Waste Report, 2020 Edition. <https://www.isprambiente.gov.it/en/archive/news-and-other-events/ispra-news/2020/12/ispra-publishes-the-municipal-waste-report-2020-edition>

Italian Institute for Environmental Protection and Research (ISPRA) (2019) Urban Waste Report, 2019 Edition https://www.isprambiente.gov.it/files2019/pubblicazioni/rapporti/RapportoRifiutiUrbani_VersioneIntegrale_n313_2019_agg17_12_2019.pdf

Kahyaoğlu, E. (2011) An Assessment of Environmental Literacy of Turkish Science and Technology Teachers, ODTU METU, <https://open.metu.edu.tr/handle/11511/21163>

Keramitsoglou, K. (2023) Raising Effective Awareness for Circular Economy and Sustainability Concepts Through Students' Involvement in a Virtual Enterprise. Research Gate https://www.researchgate.net/profile/Kiriaki-Keramitsoglou/publication/367665028_Raising_effective_awareness_for_circular_economy_and_sustainability_concepts_through_students'_involvement_in_a_virtual_enterprise/links/63da64f0c465a873a2770826/Raising-effective-awareness-for-circular-economy-and-sustainability-concepts-through-students-involvement-in-a-virtual-enterprise.pdf

Legislation.com Slovenia Primary School Act <https://zakonodaja.com/zakon/zosn>

Ministry of Education and Merit (Italy) (2021) Minister Patrizio Bianchi and Undersecretary Barbara Floridia presented "RiGenerazione Scuola", the Plan for the ecological and cultural transition of schools <https://www.miur.gov.it/web/guest/-/il-ministro-patrizio-bianchi-e-la-sottosegretaria-barbara-floridia-hanno-presentato-rigenerazione-scuola-il-piano-per-la-transizione-ecologica-e-cultu>

Ministry of Environment, Waters and Forests, Romania (2017). Planul Național de Gestionare a Deșeurilor 2017-2030. <https://www.mmediu.ro/articol/planul-national-de-gestionare-a-deseurilor/236>

Ministry of Environment, Waters and Forests, Romania (2021). Planul Național de Acțiune pentru Economia Circulară 2021-2030. <https://www.mmediu.ro/articol/planul-national-de-actiune-pentru-economia-circulara/421>

Ministry of the Environment and Forestry, Turkey (2004)

Ministry of National Education, Romania (2020). www.edu.ro

Ministry of National Education, Turkey (2004, 2013) www.meb.gov.tr

National Environmental Protection Agency, Romania (2020). <http://www.anpm.ro>

(The) Public Environmental Management Society of the Basque Government (IHOBE). (2019). GUÍA PRÁCTICA PARA EL COMPOSTAJE COMUNITARIO EN EL PAÍS VASCO. https://www.euskadi.eus/contenidos/documentacion/guia_compostaje/es_def/adjuntos/guia_compostaje_Pais_vasco_cast.pdf

(The) Public Environmental Management Society of the Basque Government (IHOBE) (2020). Plan de prevención y gestión de residuos de Euskadi 2030. Gobierno Vasco. Vitoria/Gasteiz. Spain.